

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Secvndvs. Vtrum materia prima sit creatura à Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

Reijciunt
sol. Ferrar.

Vera Solu.

quatenus indiuiduum est ab alijs distinctū, vt A
superius ostendimus q. 3. art. 2. sic dicta rela-
tio accidens est in re creata, & tamen de eius
ratione est, vt est à Deo dependens, & quate-
nus est ens per participationem à Deo, quod
est ipsum esse per essentiam. Exemplum autem
de risibili secundum Ferr. ad hoc solum affer-
tur à D. Th. vt dictam relationem ostēdat esse
extra essentiam rei, sicut extra essentiam homi-
nis est risibile, sed hac expositio manifeste est cō-
tra textum, cuius verba sunt. Vnde huiusmodi ens
non potest esse, quin sit causatum: sicut nec homo,
quin sit risibile. Ex quibus perspicue constat fie-
ri comparationem, non quo ad esse extra essen-
tiam, sed quo ad inseparabilitatem. Dico itaque
exemplum tenere, quo ad inseparabilitatem, B
non tamen quo ad modum & gradum insepa-
rabilitatis. Nam passio inseparabilis est solum
naturaliter, & per potentiam, Dei ordinariam:
relatio verò dependentiæ inseparabilis est ab
ente creato per Dei potentiam absolutam.
Secundò dico dictam relationem fundari in
relatione transcendente ipsius entis per par-
ticipationem ad ens per essentiam. Nam, quod
se toto participans est, hoc ipso respicit essen-
tialiter seipso toto id, quod est tale per es-
sentiam, non minus quam materia formam,
& anima corpus; quam relationem hic partim
supponit, & partim significat S. D. cum ait. sed
quia esse causatum non est de ratione entis simplici-
ter, &c. his enim verbis indicat esse de ratio-
ne entis per participationem, vt sit ab alio cau-
satum, prout scilicet esse causatum significat di-
ctam relationem transcendentem, quæ funda-
mentum est relationis prædicamentalis. Ex quo
sequitur primò non posse esse, nec intelli-
gere, quod nec sit Deus, nec sit à Deo
productum. Secundò, non posse esse tale ens
absque relati one dependentiæ realiter ab ipso
distincta; quia posito fundamento & termi-
no, nec non sequitur relatio, sicut positis duo-
bus albis, necessariò resultat similitudo. Tertiò
dico duplicem esse consequentiā, vnā essentialē
& intrinsecam, aliā accidentalem, & extrinse-
cam. Quando S. D. ait, ex hoc, quod aliquid
per participationem est ens, sequi illud esse cau-
satum ab alio, loquitur de consequentiā essen-
tiali & intrinseca: sicut ab esse hominē sequitur
esse animal, quia de ratione entis per participa-
tionē est vt sit causatū prout esse causatū dicit
relationem transcendētem; & idem est, ac si di-
ceret, hoc ipso formaliter, quod aliquid est ens
per participationem, est ab alio causatum; sicut
etiam hoc ipso quod est homo, est etiā animal:
relatio verò prædicamentalis sicut & propria
passio sequitur ad subiectum per consequentiā
extrinsecam, quia extrinseca est ab eius ratio-
ne; & ideo exemplum de risibili non est om-
nino simile, sed modo tantum superius ex-
presso. Et hac videtur melior solutio, & con-
cidit cum solutione Ferrar. Igitur ad argumen-
tum Valentia negatur antecedens. Ad eius pro-
bationem negatur consequentiā; quia non est
omnino ratio similis, vt ante diximus.

Ad Argu-
mentū Pa-
rentis.

Respons. ad secundum subtiliter explicat, & tu-
etur Caiet. & latius post eum Ban. De qua re
videndū sunt nostrorum disputationes in 5. Me-
taph. in cap. de necessario, & ea quæ diximus
supra quæst. 16. art. 5. controuer.

vnica.

Ad Secundum sic proceditur. Videtur, quod ma-
teria prima non sit creata à Deo. Omne enim
quod sit, componitur ex subiecto, & ex aliquo alio, vt
dicitur in 1. Physic. sed materia prima non est ali-
quod subiectum. Ergo materia prima non potest esse
facta à Deo.

2. Præterea. Actio & passio diuiduntur contra se
inuicem. Sed sicut primum principium actuum est
Deus, ita primum principium passuum est materia.
Ergo Deus & materia prima sunt duo principia con-
tra se inuicem diuisa: quorum neutrum est ab alio.

3. Præterea. Omne agens agit sibi simile & sic, cum om-
ne agens agat inquantū est actus, sequitur, quod om-
ne factum aliquo modo sit in actu. Sed materia pri-
ma est tantum in potentia, inquantum huiusmodi.
Ergo contra rationem materia prima est, quod sit
facta.

Sed contra est, quod dicitur Augu. 12. conf. Duo fe-
cisti domine, vnum prope te, scilicet angelum; aliud
prope nihil, scilicet materiam primam.

Respondeo. Dicendum, quod antiqui philosophi
paulatim, & quasi pedetentim, intrauerunt in co-
gnitionem veritatis. A principio enim quasi grossiores
existentes, non existimabant esse enia nisi corpora
sensibilia. e Quorum, qui ponebant in eis motum,
non considerabant motum nisi secundum aliqua
accidentia, vt puta secundum raritatem, & densita-
tem, per congregationem, & segregationem. Et sup-
ponentes ipsam substantiam corporum increatam,
assignabant aliquas causas huiusmodi accidentia-
lium transmutationum, vt puta amissionem, litteram,
intellectum, aut aliquid huiusmodi. Vterius verò pro-
cedentes, distinxerunt per intellectum inter for-
mam substantialem, & materiam, quam ponebant in-
creatam: & perceperunt transmutationem fieri in
corporibus, secundum formas essentielles. Quarū tran-
smutationum quasdam causas vniuersaliores ponebant
vt obliquum circulum Arist. vel ideas secundum Pla-
tonem. Sed considerandum est, quod materia per
formam contrahitur ad determinatam speciem, e com. 2.

D sicut substantia alicuius speciei per accidens ei adue-
niens contrahitur ad determinatum modum essendi,
vt homo contrahitur per album. Vtrig, igitur conside-
rauerunt ens particulari quadam consideratione: vel
inquantum est hoc ens, vel inquantum est tale ens. &
sic rebus causas agentes particulares assignauerunt.
Et alterius, aliqui exierunt se ad considerandum ens
inquantum est ens: & considerauerunt causam rerum,
non solum secundum quod sunt hæc, vel talia, sed
secundum quod sunt entia. Hoc igitur, quod est causa
rerum, inquantum sunt entia oportet esse causam
rerum, non solum secundum quod sunt talia per for-
mas accidentales, nec secundum quod sunt hæc per for-
mas substantiales, sed etiam secundum omne illud
quod pertinet ad esse illorum quocunque modo. e Et
sic oportet ponere etiam materiam primam creatam
ab vniuersali causa entium.

Ad Primum ergo dicendum, quod Philosophus in 1.
Phys. loquitur de fieri particulari, quod est de forma
in forma, siue accidentalem, siue substantialem: nunc
autem loquimur de rebus secundum emanationem
earum ab vniuersali principio essendi. A qua quidem
emanatione, nec materia excluditur, licet a primo
modo factionis excludatur.

Ad Secundum dicendum quod passio est effectus
actionis. Vnde & rationabile est, quod primum prin-
cipium passuum, sit effectus primi principij actuum. Nam
omne imperfectum causatur a perfecto. Oportet enim
primum principium esse perfectissimum, vt dicit Arist.
in 12. Metaphys. *

Lib. 12. Me-
taph. text. 25.
nem com. 3.

Ad Tertium dicendum, quod ratio illa non ostendit, quod materia non sit creata, sed, quod non sit creata sine forma. Licet enim omne certum sit in actu, non tamen est actus purus. Unde oportet, quod etiam illud, quod se habet ex parte potentiae, sit creatum, si totum, quod ad esse ipsius pertinet, creatum est.

Sensus quaesiti.

TITVLVM explicat Cai. dicens hic non sumi creatum, ut distinguitur contra con-creatum, sed ut opponitur increato, & idem significat quod incausatum effectiue.

Forma Textus.

TRES referuntur antiquorum Philosophorum opiniones de causis rerum efficientibus, & exclusis duabus prioribus, ut deficientibus, ac veritatis apicem minimè contingentibus, tertiam approbat, & eius supposita veritate quaesito respondet vnica conclusione.

Prima opinio fuit eorum, qui non existimabant esse entia nisi corpora sensibilia, quorum substantiam supponebant esse increatam. Et qui ponebant in eis motum, non considerabant motum nisi secundum aliqua accidentia, ut puta secundum raritatem & densitatem, per congregationem & segregationem, quarum transmutationum causas assignabant, amicitiam, litem, intellectum aut aliquid huiusmodi.

Secunda opinio fuit eorum, qui discernentes inter formam substantialem & materiam, quam ponebant increatam, cognouerunt in corporibus fieri transmutationem secundum formas essentiales, quarum transmutationum statuebant vniuersaliores quasdam causas, ut obliquum circulum, id est Zodiacum secundum Aristotelem, vel ideas secundum Platonem. Has duas opiniones S. Doct. excludit ut deficientes; quoniam vtraque considerauit ens particulare quadam consideratione, vel in quantum est hoc ens, vel in quantum est tale ens, & sic rebus causas agentes particulares assignauerunt; ergo deficienter locuti sunt. Antecedens probatur; quia materia per formam contrahitur ad determinatum speciem, sicut substantia alicuius speciei per accidens ei adueniens contrahitur ad determinatum modum essendi, ut homo contrahitur per album: at prima opinio percepit solam transmutationem substantiae corporeae secundum accidentia, secunda verò transmutationem cognouit secundum formas substantiales in materia: ergo vtraque considerauit ens particulare quadam consideratione, &c.

Tertia opinio fuit eorum, qui mentis aciem erexerunt ad considerandum ens in quantum ens, & rerum causam attigerunt, non solum secundum quod sunt haec, vel talia, sed secundum quod sunt entia. Hac igitur, ut vera & fidei Catholicae conformi praesupposita sententia, hac vnica.

CONCLUSIONE quaesito respondet. Oportet ponere etiam materiam primam creatam ab vniuersali causa entium. Probatur. Quod est causa rerum in quantum sunt entia, oportet esse causam rerum, non solum secundum quod sunt talia per formas accidentales, nec secundum quod sunt haec per formas substantiales, sed etiam secundum omne illud quod pertinet ad esse illorum quocumque modo: ergo oportet ponere etiam materiam primam creatam ab vniuersali causa entium. Antecedens patet ex differentia tertiae opinionis à duabus prioribus, Consequentia verò relinquitur ut euident.

Expositio Textus.

PRIUS CORVM haereticorum errorè, negantium fuisse materiam primam à Deo creatam, lege si placet apud recentiores. Dicta singulorum, & nomina refert Vafq; pra omnibus diligentius, aduersus quam haesim producunt Magister Porrecta, Val. & Vafq. diuinarum litterarum oracula, Sacrorum Conciliorum definitiones, & Sanctorum dicta.

Ex ratione qua probatur in textu conclusio deducit Valentia materiam primam non esse ita puram potentiam, ut nullo modo sit ens actu in latitudine entis; alioquin nulla esset consequentia D. Tho. sed dicitur (inquit) & est pura potentia respectu actus formalis in genere substantiali, quia scilicet omni actu formali & specifico ex se caret, tantummodoque est pura potentia ad illum. Sed illatio Val. falsa est, & omni probabilitatis colore destituta: nec eius probatio aliquid valet. Nam vis rationis D. Tho. non innititur actualitati, quae materiae secundum se formaliter insit, sed in hoc posita est, quod materia aliquo modo, nimirum ut pura potentia in genere entis, pertinet ad esse perfectum entis materialis siue corporei: & ideo oportet eam causari ab vniuersali causa entium, quatenus entia sunt. Constat enim ex Arist. in 5. & 9. Metaphys. ens diuidi per potentiam & actum, atque ideo ens purè potentiale non esse extra latitudinem entis, quamuis non nisi per actum siue formam possit existere. Est ergo materia prima secundum rationem sui quidditativam pura potentia, & tñ pars actu est ipsius compositi ad eius essentiam siue quidditatem intrinsecè pertinens. Nec tamen ex se formaliter vllum habet actum, sed à forma tantum. Et licet actua per formam non habeat statum purae potentiae, quem nunquam habere potest, semper tamen est quidditatiue pura potentia.

Caiet. totam huius articuli doctrinam optimis illustrat Metaphysicè documentis, quae Bannes & Mol. complectuntur, & approbant, nec ampliori videntur indigere declaratione, sed lectorem ingenij postulant perspicacis.

Ferrari. in 2. cont. gent. cap. 16. ratione 4. declarat tribus modis intelligi posse fieri ens simpliciter.

ARTICVLVS TERTIVS.

Vtrum causa exemplaris sit aliquid praeter Deum.

AD Tertium sic proceditur. Videtur, quod causa exemplaris sit aliquid praeter Deum. Exemplarium enim habet similitudinem exemplaris: sed creatura longe sunt à diuina similitudine. Non ergo Deus est causa exemplaris earum.

2. Praeterea. Omne, quod est per participationem, reducitur ad aliquid per se existens, ut ignitum ad ignem, sicut iam dictum est. Sed quaecumque sunt in sensibilibus rebus, sunt solum per participationem alicuius speciei. Quod ex hoc patet, quod in nullo sensibili inuenitur solum id, quod ad rationem speciei pertinet, sed adiunguntur principijs speciei principia indiuiduantia. Oportet ergo ponere ipsas species per se existentes, & ut per se hominem, & per se equum, & huiusmodi. Et haec dicuntur exemplaria. Sunt igitur exemplaria res quadam extra Deum.

3. Praeterea. Scientia & definitiones sunt de ipsis speciebus,

236
pos. q. 7. ar.
1. ad 3. Et
2. co. 11. in
prim.

ar. 1. h. 1. q. 1.

336